

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Symmvla Caietani

Cajetan, Thomas

Antverpiae, 1575

Quartvm Ientaculum: de nouem Beatitudinibus Euangelicis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41716

Lentaculum quartum

seipsa quidem melior est omnibus, quum sit ipse
Christus Deus noster. Sed oblatio eius ex parte offe-
rentium non est melior hostiis spiritalibus, sed quan-
doque est pessima: ut patet. Quum Petrus ergo Apo-
stolus ad offerendas spiritalis hostias inducit, ad me-
liores offerentibus inducit, quamuis ad diminutiones
in ratione hostiæ, Et hæc de tertia quæstione. Posi-
tū in festo Pauli primi eremitæ. M. D. X X I I I I.

Q V A R T V M I E N T A - culum: de nouem Beatitudini- bus Euangelicis.

CCVRRVNT quartò E-
uangelicæ beatitudines tractā-
dæ, positæ Matt. quinto. Circa
quas antequā singulæ tracten-
tur, quinque occurrunt quæsi-
ta. Primum, cur Dominus in
principio has beatitudines pro-
posuit, secūdo, cur multas, ter-
tiò, cur tot: id est nouem. quartò,
cur pluraliter. Et ad primū qui-
dem quæsitum responderetur, Do-
minum in principio legis Euan-
gelicæ beatitudines proposuisse
duplici ratione. Altera est, quia
sunt fines: quia perfectiones
istæ quæ ut beatitudines, proponuntur,
sunt in præfenti vita ut fines. Quod
ex eo patet, quòd qualibet earum
proponitur ut vestita beatitudine
ex ratione finis ultimi in patria.
In qualibet siquidem beatitudine,
ponuntur quatuor. Primò, perfectio
aliqua: puta esse pauperem, spiritu
esse mitem, &c. secūdo, ratio
beatitudinis, in verbo, beati, tertio
deriuatio beatitudinis.

De Beatitudinibus.

finis, in verbo, quoniam quartò, finis vltimus in patria, puta regnum cœlorum, possidere terram, &c. Quia ergo in qualibet beatitudine ponitur finis vltimus futurus in alia vita (puta regnum cœlorum, &c.) & hic finis, ponitur vt ratio beatus actum propinquum tali fini: puta esse pauperem spiritu, esse mitem, &c. consequens est vt quælibet sit finis, beatitudo enim habet rationem finis. Et merito, nam huiusmodi actus propinqui futuræ vitæ sunt supremæ perfectiones huius vitæ, & ideo habent rationem finis. Et propterea Saluator sapientissimè in principio Euangelicæ legis proposuit vtrunque finem & eum scilicet ad quem tandem tendimus assequendum in patria: & eum seorsim eos quibus mediâibus in hac vita appropinquamus ad finem cœlestis patriæ. Finis enim habet rationem principii operabilibus, quia ex fine sumitur ratio operandi. Et hinc habes quàm differenter à philosophis Saluator docuerit felicitatem huius vitæ. Illi nanque quæsierunt huius vitæ felicitatem absolutè, hoc est in seipsa. Saluator autem docuit huius vitæ felicitatem relatiuè ad æternum patriæ gaudium: & ideo vt dictum est proponens beatos, apponit: quoniam ipsorum est regnum cœlorum aut aliquid simile. Et propterea illi posuerunt nostram hic beatitudinem quasi premium vltimum. Saluator autem ponit nostram hic beatitudinem vt meritum propinquum patriæ æternæ in futuro præmium. Altera ratio est, quia huiusmodi perfectionis rationem habet exemplaris: ad quod in hac via inspiciendo, mensurare possimus quantum proficiamus, & quantum deficiamus à perfectionis apice, vt quum aliquis circa ea quæ sunt mansuetudinis curat proficere, mensuret se aspiciendo ad beatitudinem qua dicitur, Beati mites. Et sic de aliis. Ad secundum quæsitum (cur non vnâ sed multas posuit beatitudines) responderetur, quòd quemad-

Et

modum

Tentaculum quartum

modum in domo coelestis patris mansiones multas esse docuit: ita multas beatitudines esse in hac vita reuelat, quasi vias multas perducentes ad coelestem patriam: ut hinc disceremus non esse felicitatem Evangelicam in hac vita, sicut felicitas quam studuerunt ponere diuersae philosophorum sectae: quarum vna excludebat aliam: ita quod non erat felix, verbi gratia apud Peripateticos, nisi perueniens ad contemplationem sapientiae &c. Christus enim posuit sic beatos in hac vita pauperes spiritu, ut poneret etiam beatos mites, & rursus poneret etiam beatos misericordes &c. ita ut qui misericordiae perfectione esset beatus, non excluderet eum qui munditia cordis beatus esset: & sic de alijs. Monstraturque hinc communes esse toti humano generi beatitudines vitae huius, dum alius sic, & alius scire potest.

Ad tertium quaesitum de certo numero, respondetur nouem apud Matth. à Domino propositas beatitudines consistentes in nouem assentionibus perfectionum. Verum septem primae (quae solae consueuerunt à multis dici beatitudines) consistunt in septem studijs agendi: vltimae verò duae consistunt in perfectione non agendi sed patiendi. Quae inter se distinguuntur ex diuersa patiendi ratione: dum ratio patiendi in octaua est deitatis confessio secundum quancunque virtutem absolutè: in nona verò ratio patiendi est confessio verbi incarnati, quod specialem ingerere difficultatem immensitas mysterii monstrat. Sed ad hoc quaesitum plenior responsio post discussas omnes beatitudines apparebit: non praeteriundo quod à deo solae primae septem computantur beatitudines: quia solae ipsae sunt in potestate studij nostri positae utpote in actionibus nostris consistentes. Nam reliquae duae non sunt in potestate nostra, persecutiones enim in iniquorum potestate sunt: & si nemo nos persequitur,

De Beatitudinibus.

ur, nullus est qui patiatur persecutionem propter iustitiam aut propter Christum. Septē igitur sunt beatitudines absolute: nouem autem suppositis persecutionibus contra iustitiam & contra Christum.

Ad quartum autē quæsitum (cur quælibet beatitudo pluraliter proposita sit, dicendo beati) respondetur hoc ideo factum esse, vt in qualibet beatitudine multitudo comprehenderetur infinita hominum quæ possent si vellent esse secundum illam beatitudinem vt non solum multitudo beatitudinum multitudinem monstraret beatorum: sed quælibet beatitudo multos comprehendat in hac vita beatos: dum non singulariter dicitur, beatus, sed pluraliter dicitur, beati.

Ad quintum quæsitum ne idem pluries repetatur, seruanda est responsio post declaratas singulas beatitudines, tunc enim præintellectis ipsis beatitudinibus, gradus earum apparebit.

Circa primam beatitudinem (scilicet, beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum) scito duplicem inueniri expositionē. Primo, vt declaretur perfectio hominis in ordine ad bona temporalia: quales sunt diuitiæ agri, domus, &c. huiusmodi. Secundo, vt declaretur perfectio hominis in ordine ad quæcunque magnificentia hominem: vt sunt gloria, fama, dignitas, sciētia, sanitas, pulchritudo, &c. Et iuxta primum sensum, paupertatis nomen proprie sumitur: spiritus verò sumitur pro voluntate nō quæcunque, sed spiritali, non quomodo libet, sed per modum impulsus seu affectus: ita quod esse pauperem spiritu, est velle spiritali ratione & impulsu seu affectu paupertatem siue secundum exteriorē possessionem sit pauper, siue non.

Quod vt plenius intelligas, recolito apud philosophiam moralem duas inueniri virtutes circa dispositionem hominis in huiusmodi rebus: liberalitas, terra

¶ 53

scilicet

Tentaculum quartum

Scilicet & magnificentiam, satis enim bene dispositus est moraliter homo in usu huiusmodi exteriorum bonorum, si est liberalis in mediocribus, & magnificus in magnis. Lex autem diuina in veteri testamento altiorem videtur ingerere perfectionem auertendo interiorem affectum ab huiusmodi bonis. Diuitiarum, inquit, si affluant, nolite cor apponere. Et rursus, Beatus vir qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecunie thesauris: quis est hic, & laudabimus eum? Euangelica autem doctrina perfectiorem animam format, ad contrarium (paupertatem scilicet) cor vertens. Et hoc dupliciter: Hoc est vel statum paupertatis iuxta illud si vis perfectus esse, vade, vende omnia que habes, & da pauperibus, &c. Vel ad internam meritum paupertatis iuxta hanc beatitudinem. Beati pauperes spiritu. Vbi videre potes ad quantum perfectionis apicem ascendit pauper spiritu superato tam liberali quam magnifico recte vidente temporalibus bonis superato quoque tollente affectum suum ab huiusmodi bonis, dum affectum suum ad contrarium (paupertatem scilicet) habet. Et quia paupertas non est laudabilis secundum se, ideo non est dictum, Beati pauperes voluntate, sed spiritu: hoc est voluntate spiritali: qualis est voluntas paupertatis propter bonum spirituale. Et quoniam huiusmodi spiritalis voluntas inueniri potest vel per modum acceptantis (cuiusmodi est voluntas hominis parati sustinere propter bonum spirituale paupertatem si illata fuerit) vel per modum affectus seu impulsus (cuiusmodi est voluntas desiderantis propter bonum spirituale paupertatem, & hic modus longe prestantior est, & significatur per nomen spiritus) ideo descripti hoc in loco pauperes spiritu, ad summum perfectionis apicem secundum internam meritum peruenerunt. Nec minores sunt merito essentiali illi qui ob perfectionis studium exteriora relin-

De Beatitudinibus.

ra relinquunt vt sequantur Christum: facerent siquidem & hoc pauperes spiritu, si viderent expedire.

Aduerte hic tam pro hac quam pro aliis beatitudinibus, constitui beatitudinem in perfectionis apice, sic vt progressus & distinctio incipientium, proficientium, & perfectorum admittatur in qualibet. Et perfecti quidem beati absolutè dicuntur: alii verò quantum sapiunt illius perfectionem, tantum sapiunt & beatitudinis. Verbi gratia, iuxta hanc beatitudinem perfecti sunt qui voluntate spiritali per modum impulsus afficiuntur ad paupertatem, & simpliciter dicuntur beati pauperes spiritu. Vt proficientes verò sunt, qui spiritali voluntate parati sunt paupertatem si venerit, suslinere. Et quasi insipientes sunt, qui affluentibus diuitiis cor non apponunt. Vnde & veriq; à beatis pauperibus spiritu non omnino excluduntur sed inter ipsos quodammodo computantur. Et sic de similibus. Hæc de primo sensu.

IVxta secundum autem sensum, quo optima dispositio hominis ad quæcunque ipsum magnificentia describitur, paupertatis nomen metaphoricè sumitur: & significat insufficientiam hominis ex seipso. Et bene nota quòd non significat insufficientiam hominis, sed insufficientiam hominis ex seipso. Quod vt plenius intelligas, recolito hominem sicut & quamlibet rationalem creaturam duo habere. Alterum ex seipso: & hoc est insufficientiam & vniuersaliter defectus. Alterum, ex diuina largitate, & hoc est sufficientia, & vniuersaliter bonum. Docuit hanc distinctionem Apосто. ii. ad Cor. iii. scribens, Non quòd sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Vnde manifestè cernis Apostolum distinguere id quod conuenit nobis quasi ex nobis, & hoc esse insufficientiam: & id quod conuenit nobis ex Deo, & hoc esse sufficientiam.

Ita

Quod

Tentaculum quartum

Quod ut plenius adhuc intelligas, accipe exemplum ab aëre illuminato, siue à sole, siue à lucerna: est enim ibi distinguere id quod conuenit aëri ex se, & id quod conuenit aëri ex illuminatōe. aër nanque ex se nullum habet lumen, sed quantum est ex se semper est tenebrosus: quicquid autē luminis habet, & quicquid potest ex lumine quod habet, ab illuminante habet. Sic quoq; in nobis inuenitur, quod nos ex nobis nullum habemus bonum, sed defectus & insufficiētia pleni sumus: ex Deo autem habemus quicquid boni habemus. Et sicut in aëre quantumcunque illuminato semper durat tenebrositas quantum est ex parte aëris (quia semper aër, quantum est ex se, tenebrosus est) ita in homine semper perseverat secum insufficiētia huiusmodi: quia quantumcunq; perfectus non solum in hac via, sed in patria homo sit, semper hanc cōditionem retinet, quod quantum est ex se, est insufficiens ac defectiuus: propter quod de beatis Angelis scriptū est, Tremunt potestates. Bona siquidem à Deo nobis collata, non ad hoc conferuntur ut tollant huiusmodi insufficiētiam, sed ut faciant nos ut Dei ministros idoneos ac bonos, sufficientes &c. ita quod nos tanquam ex nobis semper insufficientes inuenitur: & nosmet tanquam Dei cooperatores & ministri, potentes, scientes, boni, & vniuersaliter sufficientes inuenimur. Habes ergo ex his omnibus quid metaphorice paupertatis nomine in proposito intelligamus scilicet insufficiētiam hominis ex seipso. Spiritus nomine interiorem affectum per modum impulsus intellige. Restat ut explanetur quid significat hoc coniunctum scilicet. Pauperes spiritu. Non enim significat proprie loquendo habentes pauperem spiritum. Vnde & Dominus nō dixit, Beati pauperes spiritu, quod significaret habentes pauperem spiritum. Et in promptu ratio est, quia spiritus non debet esse pauper, sed magnus

De Beatitudinibus.

ignus & diues. pusillus enim spiritus vitium est, sicut
& paupertas spiritalis. Sed significat videntes in suo
spiritu (id est affectu) paupertate dicta, hoc est in-
sufficiencia propria. Quod vt plenius intelligas, con-
sidera huiusmodi paupertatem seu insufficienciam
non esse de genere bonorum seu laudabilium, neque
de genere peccatorum seu vituperabilium, sed con-
ditionem necessariò concomitantem rationale crea-
turam. Et licet ipsa insufficiencia non sit in se lau-
dabilis: vsus tamen eius secundum rectam rationem
valde commendabilis est. Dictat autem recta ratio,
vt huiusmodi insufficiencia vtatur dupliciter in stu-
diis, & affectibus nostris. Primò, vt remouente prohi-
bens: hoc est vt tollente impedimentum optimi pro-
gressus spiritus nostri. Impeditur siquidem plurimùm
spiritus noster, vt vtatur illo tanquam sufficientes:
vsurpamus nanque tunc sufficientiam nostram tan-
quam ministrorum Dei: & facimus nostram absolu-
te dum ad studia nostra & opera nostra procedimus
tanquam sufficientes: quum tamen in veritate aut
sufficienciam ad id habemus tanquam Dei ministri
vel totaliter non habemus. Si enim vteremur insuffi-
ciencia nostra applicando illam ad remouendum im-
pedimentum studiorum nostrorum (hoc est ad re-
mouendum hoc impedimentum, quo scilicet proce-
dimus in operibus nostris tanquam nosipsi sufficien-
tes simus) sic paupertas huiusmodi redundaret in spi-
ritum per laudabilem ipsius usum. Et sic quum dici-
tur, beati pauperes spiritu, significantur beati in suo
spiritu videntes seipsis tanquam insufficientibus. Ac si
apertè diceretur: Beati qui in affectibus & studiis suis
se habent tanquam insufficientes in seipsis. Vtatur
secundò laudabiliter huiusmodi paupertate seu insuf-
ficiencia per redundantiam in nostrum spiritum se-
cundum conformes ipsi paupertati seu insufficiencie

It 4

affectus:

Tentaculum quartum

affectus: conformis nanque affectus huiusmodi paupertati est affectus subiectionis, recursusque ad eum à quo est sufficientia . Sicut enim extrinsecus pauper cum obsecrationibus loquitur, non confidens in seipso, sed recurrens ad alium, & subiiciens se, ita interna hæc insufficientia seu paupertas parit affectum in se non confidentis, sed recurrentis ad Deum, & subiicientis se illi, & reuertentis &c . Et sic complectendo totum beati pauperes spiritu dicuntur, qui in operibus suis & seipsis utuntur ut insufficientibus, & affectus habent conformes huiusmodi paupertatis. Et hoc à multis doctoribus appellatur paupertas spiritus. Summa autem perfectio in huiusmodi paupertatis usu consistere videtur in hoc quòd quam deliberatè operatur intus vel extra, non solum ex electione deliberatè, & ex humilitatis habitu inclinante, sed per modum impulsus seu impulsui affectus utatur seipso tanquam insufficiente & rursus quòd homo in affectibus suis quos quasi non deliberatè habet, utatur seipso tanquam insufficiente, tanquam is qui spiritu Dei agitur . Et ad tam eminentem perfectionem designandam nomine spiritus Saluator usus est, dicens, beati pauperes spiritu. Quo fit, ut pauper spiritu excedat non solum communem apud morales philosophos, qui contra moralem superbiam rectè dispositus ponitur: sed etiam humilem apud sacram doctrinam, qui contra tam latam superbiam bene dispositus est, quanto spiritus reuerentialis timoris Dei præstantior est utroque . Et humilitatis quidem exemplum atque magistrum se Dominus exhibuit, dicens: Discite à me quia humilis sum corde . Reuerentialis autem spiritus efficaciam in ipso Domino scripsit Apostolus, quòd in omnibus exauditus est pro sua reuerentia . Extenditur autem hæc beatitudo ad quæcunque magnificentia hominem (siue sint exteriora

bona

De Beatitudinibus.

bona siue corporalia, siue anime, tam naturalia quam gratuita) magnificamur enim ex diuitiis, gloria, honore, laude, sanitate, pulchritudine, ingenio, scientia, prudentia, & deum infusis diuinis donis: ex quibus petilicamur, ne sufficientiam quum in nobis tanquam Dei ministris ponunt vsurpemus nobisipsis, vnde & Paulus dicebat: Ne magnitudo reuelationum extollat me &c. Et propterea qui ad hanc beatitudinem pertinent, ii sunt qui implent præceptum Petri Apostoli, ad omnia se habentes vt cooperatores & ministri Dei. Ait enim: Vnusquisque sicut recepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. si quis loquitur, quasi sermones Dei, si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus, vt in omnibus honorificetur Deus. Et simile est de aliis operationibus præceptum intelligendum, quoniam eadem est ratio omnium. Et quoniam internas nostras dispositiones ex delectatione & tristitia cognoscimus & mensuramus, si quis seipsum nosse vult quantum vtatur vel non vtatur seipso vt insufficiente in operibus suis, aduertat quantum tangitur delectatione quum magnificatur, honoratur, laudatur &c. ab aliis: aut etiam quum sibi occurrit se æstimari, magnificari, laudari &c. Et similiter quantum tangitur tristitia, quum contraria horum de seipso occurrunt in animo, vel ab aliis inferuntur. Qui enim huiusmodi delectationibus vel tristitiis tangitur, pauper spiritu non est: quoniam pauperi spiritu nihil est admirabilis propria laude, nec gaudet aut tristatur de huiusmodi, nisi pro quanto Deus in suo ministro honoratur vel dehonatur.

DE præmio autem huius beatitudinis (scilicet quoniam ipsorum est regnum coelorum) duo dicenda essent. Primum, cur regnum coelorum responderet huic beatitudini.

I: f

Secundo

Tentaculum quartum

Secundo cur hoc præmium significatur per verbum præsentis temporis, quàm in aliis beatitudinibus ponatur verbum futuri temporis. Et hæc secunda dubitatio communis est etiam octavæ & nonæ beatitudini: quoniam in his tribus significatur præmium per verbum præsentis temporis: in reliquis verò sex per verbum temporis futuri. Et rursus in his tribus significatur verbum substantivum, scilicet est: in aliis verò per alia verba, videbunt, consolabuntur &c. Sed hæc communia in fine omnium beatitudinum dicuntur. Ad primum autem in promptu est responsio ex illa diuina regula: Qui se humiliat, exaltabitur. Rationis siquidem ordo poscit vt qui voluntario spiritu paupertatem amplexus est, aut seipsum abiecit, vtendo seipso vt sufficiente, exaltetur in regni celestis diuitias celsitudinem dignitatem, gloriam &c. quæ regni nomine importantur. Et hæc de prima beatitudine.

Circa secundum beatitudinem (Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram) a duertendum est mitem respicere duas materias: quarum principalis est vindicta, secundaria autem exterior mos. Et quantum ad vindicabiliam materiam spectat, mites dicuntur qui non vincuntur à malo: sed vincunt in bono malum. Non enim vincuntur à malis iniuriarum, iræ, perturbationis & tristitiæ: sed imperturbati & immutati, accessibiles & tractabiles permanent sicut prius erant antequam huiusmodi vindicabilia occurrerent: vincunt autem in bono malum, dum affabiles viles ac suaues seipsum exhibent iis qui puniendi seu obiurgandi occurrunt. Et hoc proprium videtur esse mitis, vnde apparet quod mitis superat lenem, mansuetum ac clementem, dum placida suauitate seipsum impugnantibus exhibet etiam vtilem. Est autem perfectio hæc tanta, vt Saluator ipse magistrum ac

exem

De Beatitudinibus.

exemplum eius specialiter se exhibuerit, dicens, Discite à me quia mitis sum. & Deum mereatur habere pro interno doctore, iuxta illud, docebit mitis vias suas & Moyses (de quo Num. xii. scriptum est quòd erat mitissimus super omnes homines qui morarentur in terra) creditur à Diony. ob hanc virtutem habuisse tantam cum Deo familiaritatem. Apparet quoque excellentia eius ex eo quòd religionem ipsam reddit Deo acceptabilem, testante hoc David, qui ut sua in Deum religio memorabilis apud Deum esset propriam interponit mansuetudinem, quæ minus quid est quàm mititas. dicens Memento Domine David, & omnis mansuetudinis eius: Sicut iuravit Domino, votum vouit Deo Jacob. Si introiero in tabernaculum domus meæ &c. donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob, &c. votum siquidem & iuramentum de inueniendo tam sollicitè locum Domino quod fecerat mansuetudine interposita, memorabile apud Deum proponit. Vnde multò magis acceptabilis foret, si mititas fuisset allegata. In secundaria verò materia (hoc est in moribus) superat mitis modestum & affabilem dum sicut in animo, ita in suis moribus exterioribus placida suauitate omnibus se exhibet, & sicut fructus arborum mitis ad se allicit. Quocirca totaliter (hoc est in vtraque materia) mitis meritò beati sunt, vtpote suorum morum intus & extrà possessores.

ET iure assignatur eis pro præmio possessio terræ: vt qui in hac vita iura sua prosequi noluerunt ad superandos occupatores, fiant possessores terræ non instabilis aëris, aut fluentis aquæ bonorum temporalium, sed solidæ ac firmæ terræ viuentium.

Circa tertiâ beatitudinem, Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur: occurrit statim quæstio
cug

Tentaculum quartum

cur lugere sine bonificante aliquo positum est inter beatitudines, quum lugere non sit de genere bonorum, sed computetur potius inter mala: quum tristitia sit malum naturæ (iuxta illud Eccles. xxx. Multos occidit tristitia, & non est utilitas in illa) & non sit bona moraliter: imò vt dicitur vii. Et hic. Prudens non intendit triftari. Et augetur quæstio ex eo quòd paupertas posita in prima beatitudine: quia non erat de genere bonorum, posita est cum adiuncto bonificante, dicendo, beati pauperes spiritu, & non absolute beati pauperes: hic autem sine adiuncto bonificante dicitur, beati qui lugent. Occurrit quoque quæstio altera, cur inter beatitudines annumeratus est luctus, & non gaudium. In nulla enim harum beatitudinum dicitur, beati qui gaudent: quum tamē gaudium magis pertineat ad regnum Dei, quàm luctus. Scriptum est enim, Regnum Dei est iustitia, pax, gaudium in spiritu sancto.

AD primam quæstionem respondetur de tristitia posse loqui dupliciter, vel absolute, vel ex suppositione præsentium malorum. Et absolute quidem neque est bona naturaliter, neq; moraliter, quoniam & nocet naturæ (vtpote inquietudo eius) & nullam habet rationem moralis boni: & sic à prudentibus refugitur. Suppositis autem præsentibus malis tristitia bona est? vtpote consequens & ad naturaliter & ad moraliter bonos actus, ponit enim tristitia præsuppositi præsentis mali in parte cognoscitiua sensationem seu perceptionem, in parte verò appetitiua refutationem. Et ambo bona esse ex eo patet, quòd malè dispositus est qui præsentia mala, aut non percipit, aut non refutat, vtpote insensibilis seu stupidus si non percipit, & corruptus si nõ refutat: ex his enim duobus bonis fit tristitia.

Et quia in dubium non vertitur, sed constat mala esse

De Beatitudinibus.

la esse in hac vita, ideo tristitia si alias habet circumstantias, inter bona computari potest in statu presentis vitæ. Nec est posita à Domino inter beatitudines sine aliquo bonificante: sed bonificatio eius ex parte materie significata est ex hoc ipso quod dictum est: Beati qui lugent, non hoc vel illud, sed qui lugent absolutè. Ex hoc enim significantur qui lugent non ob malum secundum quid (quale est omne malum temporale) sed ob malum absolutè: quod solum est id quod est contrarium absolutè bono, quod est vita æterna: ita quod dicendo, beati qui lugent, dixit, Beati qui lugent ob mala presentia contraria vitæ æternæ. & sic bonificauit luctum ex parte materie. Rursus bonificatus est luctus ex parte agentis, seu lugentis, ex hoc ipso quod significatus est per modum actionis, proculdubio humanæ ac per hoc voluntariæ, ex hoc ipso enim quod ponitur non quasi illata passio, sed quasi assumpta voluntariè actio, ad ordinem mortalium & meritoriorum actuum transferatur, lugere siquidem non est tam tristitia quam tristitiæ effectus, sicut flere. Vnde & lugere dicuntur tam viri quam mulieres, quamdiu lugubres se exhibent ob mortem charorum, vel aliquid huiusmodi, & Dominus ad Samuelem primi Reg. xvi. ait: Usquequo tu luges Saul? quum ego abiecerim eum, tanquam in potestate Samuelis esset lugere, est igitur actio quedam. Et si his iunxeris quod lugere est secundum se triste & amarum quid, resultabit hinc quod lugere importat voluntariam actionem tristem seu amarâ, ac per hoc vt medicinalem actionem assumptam: Voluntas siquidem recta non assumit huiusmodi amarâ, nisi sicut medicus vitur medicinis: quoniam ex se non habent rationem appetibilis, sed propter aliud. Vnde lugere ex hoc ipso quod significatur vt tristis actio voluntaria seu humana, bonificatum est

Lentaculum quartum

ex mensura rectæ rationis ac voluntatis. Et dicendo, beati qui lugent significati sunt qui officiosè lugent. & ex integro significationem adunando, quum dicitur, beati qui lugent significantur beati qui officiosè lugent ob præsentia mala contraria vitæ æternæ. Et propterea non opus fuit aliquod adiunctum bonificans explicitè apponere, sicut in prima beatitudine appositum est. Paupertas enim non habet rationem actionis, sed significatur ut defectus: & propterea indigit adiuncto bonificante. Secus autem est de luctu significato absolutè per modum actionis humanæ, ut declaratum est.

AD secundam verò questionem dicitur quod quia beatitudines perfectiones summæ ponuntur, & gaudium præsentis vitæ inchoationis magis quàm perfectionis rationem habet (quoniam exiguum quoddam initium est æterni gaudii: utpote carens præsentia boni æterni de quo est) ideo inter beatitudines non est computatum secundum seipsum. Sed nec omnino prætermissum est quoniam positum est in suis radicibus in sexta & septima beatitudine: quoniam munditia cordis iuge contumium est, & pax gaudium magnum parit. Explicauit nihilominus Dominus in nona beatitudine gaudium, non ut ipsam beatitudinem, sed ut annexum, dicens, Gaudeat & exultate, quoniam merces vestra, &c. Luctus autem meritò inter beatitudines locatus est: quoniam maximam ponit perfectionem in viatoribus inter tot & tanta mala præsentis peregrinationis constitutis. Quòd si non percipis, circumspecte præsentia mala à vita æterna abducentia (puta quòd quamdiu sumus in corpore, peregrinamur à Domino & patria cœlesti, quod caro concupiscit aduersus spiritum, quòd tot mala peccatorum propriorum, alienorum continuè emergunt, quòd crea-

De Beatitudinibus.

turæ factæ sunt in odium & in tentationem animæ
hominum, & in mulpulam pedibus insipientium,
quòd cogitationes mortaliū timidæ, & incertæ
prouidentia nostræ: & alia huiusmodi) & videbis
quàm insensati sumus, qui hæc præsentia nobis ma-
la non sentimus: & si percipimus, quòd alieni à spi-
ritali natura & vita sumus, si non displicent: & si
displicere videntur, si non propterea tristamur seu
lugemus, sed pertransimus, quàm nostra non inter-
sit, quàm in somnis huiusmodi mala videamus: quàm
non verè dispiciant. Et inde poteritis suspicere ex-
cellam illorum perfectionem qui hæc sentientes &
abominantes (utpote habentes pro consuetudine
exercitatos sensus ad discretionem boni & mali) lu-
gent, aut cum Dauid, Heu mihi: quia incolatus meus
prolongatus est. aut cum Paulo, Infelix ego ho-
mo, quis me liberabit de carcere mortis huius? aut
cum Ezechia, Recogitabo tibi omnes annos meos
in amaritudinæ animæ meæ, aut cum Propheta,
Vidi præuaricantes, & tabescebam: quia eloquia tua
non custodierunt, & similibus. Et sic videbis quàm
necessarium fuerit in catalogo beatorum in hac vita
adscribere etiam beatos qui lugent. Et meritò:
quum enim delectabilia mundi huius plurimum à
virtute abducant, multæque sint propterea bonæ
animi dispositiones, seu virtutes positæ circa de-
lectationes & tristitias (ut continentia, abstin-
tia, sobrietas, temperantia, & poenitentia) lon-
gè excellentior perfectio lugentium inuenitur: quæ
non solum à delectationibus se alienant, sed ad
contraria se erexerunt, assumendo voluntarium
luctum: sortiiri à coelesti patre in hac peregrinatio-
ne irriguum inferius: & irriguum superius: non va-
ro aut sterili luctui vacantes, sed feminantes in la-
chrymis: hoc est, sementinam virtutem lachrymis
luctus

luctus

Ientaculum quartum

luctus tribuentes in vitam æternam fructificatam.

Sub hac beatitudine comprehenduntur qui in hac vita statum voluntarii luctus sumunt pro cœlesti patria: ut sunt religiosi, & aliæ personæ abrenuntiantes delitiis & delectationibus carnis ac mundi: & Dei seruitio in puritate se mancipantes in veritate: quibus præmium suapte natura debitum reseruat, quoniam ipsi consolabuntur in cœlesti patria. Hæc de tertia beatitudine.

Circa quartam beatitudinem. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur, dubium statim occurrit, an iustitia in proposito sumatur generaliter pro rectitudine seu bonitate qua recti seu boni dicimur: iuxta quod scriptum est, iustus ex fide vivit. Vel specialiter ut specialis virtus est, reddens unicuique quod suum est, de qua scribitur, Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Vtrinq; enim ambiguitatis ratio est. Nam si sumitur generaliter iustitia, sequetur quod beatitudo hæc communis est, reliquis beatitudinibus: quia quælibet alia beatitudo aliquam specialem bonitatem seu rectitudinem ponit, & sic reliquæ beatitudines comprehenderentur sub ista tanquam species sub genere, quod est absurdum: si autem sumitur iustitia specialiter, sequitur primo quod ad hanc beatitudinem ponatur spectare desiderium punitionis malorum: puta quod homicida occidatur: quod latro suspendatur, &c. quoniam punitiones huiusmodi iustitiæ sunt. Sequitur secundo ad hanc beatitudinem spectare desiderium punitionis propriæ: hoc est quod ipsemet puniatur iuxta propria demerita: quoniam hoc iustitia est. Vtrunq; autem horum apparet incōueniens. Et primum quidem repugnat secundæ beatitudini: qua mites non solum elongant se à punitionibus, sed puniendis vitales se exhibent. Secundum autem contrariatur com-
muni

De Beatitudinibus.

muni viatorum desiderio : in quorum persona Propheta dicit : Non intres in iudicium cum seruo tuo : quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Qui enim hoc petit, proculdubio desiderat se non subiici iudicio punitiuo.

Ad hanc dubitationē dicitur quòd utroque modo intelligi potest hoc in loco iustitia, etsi intelligitur iustitia specialis quæ reddit unicuique quod suū est : sistendum est in hoc quod est sermo de iustitia absolutè & non de iustitia tali (puta punitiua seu vindicatiua) & similiter est sermo de iustitia absolutè, & non de iustitia in hoc. Iustitia autem absolutè, bonum iustitiæ importat : ac per hoc ad beatitudinem hanc directè spectat desiderare iustitiam absolutè, hoc est bonum iustitiæ, ex consequenti autem seu in casu necessitatis ad eandem spectat non refugere iustitiam talem : & similiter non refugere iustitiam in hoc. Et hinc soluuntur obiectiones. Vtraque nanque obiectio desiderio iustitiæ punitiæ soluitur per hoc quòd non est hic sermo de iustitia tali, sed de iustitiā. Huius contrarium non petit peccator dum refugit iudicium : quoniam fugiendo vnum modum iustitiæ petit alium iustitiæ modum. Fugit enim iudicari secundum propria merita, appetendo iudicari secundum merita Christi, iuxta verbum Pauli ad Philippen. iii. Vt inueniat habens iustitiam quæ ex fide Iesu Christi. Vnde & ibidem Propheta petit, Exaudi me in tua iustitia, manifestans per hoc, appetere se iustitiam Dei : fugere autem iustitiam propriam. Si autem intelligitur iustitia generaliter pro bonitate seu rectitudine, optimè quadrat : nec sequitur aliquod absurdum. Tum quia aliæ beatitudines non attendunt ad formalem rationem generalis iustitiæ, sed ad quasdam rationes speciales : vt patet discurrendo per singulas. Et propterea formaliter loquendo non

Vu se ha-

Ientaculum quartum

Te habeat alia beatitudines ad istam, vt species ad genus. Tum quia beatitudo ista attenditur penes perfectionem humani desiderii: quod in nulla alia beatitudine attenditur: vt patet discurrendo per singulas. Consurgit siquidem beatitudo hæc inopia bonorum seu bonitatis inuenta in præsentia vita, sicut præcedens beatitudo (scilicet beati qui lugent) consurgit ex copia malorum præsentis vitæ: ita quod sicut ibi ex abundantia malorum quæ in hac peregrinatione inveniuntur, perfecti lugent: sic ex inopia bonitatis inuentæ in hoc exilio, perfecti esuriunt & sitiunt bonitatem. Et propterea magis consonat literalis sensui sumere iustitiam generaliter quàm specialiter. Est autem desiderium hoc non appellatum desiderium, sed fames & sitis, multiplici ratione. Tum vt ostendatur vehementia desiderii. Tam enim fames quàm sitis vehementem appetitum importat. Tum vt ostendatur quasi naturalitas, quemadmodum tam fames quàm sitis ex natura prouenit: ita desiderium vehemens iustitiæ vt naturale inest perfectis secundum naturam spiritualem secundum quam ex Deo nati sunt: iuxta illud, Quod natum est ex spiritu spiritus est. Tam ad ostendendam qualitatem indigentiae, quod scilicet perfecti desiderant iustitiam seu bonitatem tanquam cibum & potum, quo indigent esurientes & sitientes. Tum ad ostendendam integritatem desiderii, & ex parte desiderantis: quia scilicet vtrunque desiderium habet famis & sitis, hoc est animæ & carnis: iuxta illud, Sitiuit in te anima mea: quàm multipliciter tibi caro mea. Et ex parte iustitiæ desideratæ vt completi alimenti respondentis fami & siti: quoniam perfecti desiderant bonitatem omnifariam.

Locata est igitur in hac beatitudine perfectio eorum qui esuriunt & sitiunt iustitiam (hoc est iustitiæ

tia

De Beatitudinibus.

tiæ bonum) vsque adeo inueniri, & sic vnicuique dari quod suum est, quousque ad hoc perueniatur, vt Deus sit omnia in omnibus, in hoc enim consummabitur omnis iusticia, quum Deus erit in omnibus ratio omnium, & esuriunt ac sitiunt iusticiam (hoc est rectitudinem bonitatemque) inueniri ac augeri quoad usque; Deus sit omnia in omnibus: in hoc enim consistit consummatio omnis bonitatis. Et merito perfecti semper in hac vita esurire & sitire reputantur iusticiam: quia tanta est hic penuria iusticiæ, vt semper esurientes & sitientes relinquatur: iuxta illud, Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt me adhuc sitient. Quò fit vt horum perfectio iustos superet, sunt enim plus quam iusti, quibus non sufficit quod ipsi sint iusti, sed esuriunt & sitiunt iusticiam magnificati. Et sunt plus quam boni: quibus non sufficit quod ipsi sint boni, sed ipsi esuriunt & sitiunt bonitatem multiplicari, magnificari &c. Istis merito saturitas quæ in hac vita haberi nequit, in coelesti patria in præmium reseruatur: iuxta illud, Satiabor quum apparuerit gloria tua. Hæc de quarta beatitudine.

Circa quintam beatitudinem, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur, recolle misericordiam virtutem esse subleuatiuam alienæ miseræ, hoc est defectus. Misericordia enim directe respicit defectum vt tollendum. Et possunt in ea considerari tria scilicet operatio exterior, qua subuenit indigenti, affectus interior quo appetit subuenire indigentibus: & interior vtriusque ratio, qua alienas miseras proprias facit: ideo & appetit tollere illas, & tollit illas si potest. Vnde misericors excedit tam beneficium quam munificium, comunicat siquidem cum eis in primis duobus, hoc est in actu benefaciendi, & in appetitu benefaciendi, sed superior est eis in modo, dum misericors intantum afficitur vt alienos

Y. u. 2

defectus

Ientaculum quartum

defectus proprios faciat, dum sic ad eos tollendos se habet & afficitur: quasi proprii essent. Est autē tantā eminentiæ misericordiæ virtus, vt sola inter virtutes Deo propria dicatur: iuxta illud, Deus cui proprium est misereri. Et omnibus supereminet: iuxta illud Psal. Miserationes eius super omnia opera eius. Solus siquidem Deus naturaliter est miseræ seu defectus expers: ac per hoc solus potest in miseriam absolere, quæ omnem comprehendit. Et misratio eius, quæ misericordiæ actio formalis est, quasi supernatans in singulis & omnibus operibus Dei inuenitur, non solum materialiter tollendo aliquem defectum, sed formaliter: quia ex intentione Deus ad hoc tendit, vt tollat in singulis & omnibus aliquem defectum. Propter quod merito appropriatur ei non solum quod est misericors, sed quod est miserator, iuxta illud, Misericors & miserator Dominus. Quo fit vt misericordes tanquàm diuinam proprietatem participant, inter beatos computentur.

Et verè ad summum perfectionis apicem in materia miseriarum tollendarum ascenderunt, qui misericordes sunt simpliciter & absolutè: hoc est, qui non solum iunctis sanguine, amicitia, ciuilitate, & cæteris huiusmodi necessitudinibus: sed miseris, quicumque sint illi, misericordes se exhibent, affectu quidem indefessè, opere autem iuxta vires: vt semper sint misericordes: miseratores autem quum possunt, aut occasio miserationis se offert.

Et licet proprias misericordiæ miseras misericordia humana non tradat obliuioni, iuxta illud, Misere re animæ tuæ placens Deo: perfectio tamen misericordiæ ad alienas tollendas miseras tendit proprias eodem meritorio misericordiæ actu tollendas reddens.

Et propterea reponitur misericordibus in præmiū quod

De Beatitudinibus.

quod ipsi misericordiam in caelo consequentur: hoc est à miseriis omnibus leuabuntur. Iure enim ab omni debet exui miseria in patria, qua in hac peregrinatione aliorum miseras quasi suas curauit. Hæc de quinta beatitudine.

Circa sextam beatitudinem, Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt, duplex quæstio occurrit. Prima est cur beatitudo hæc non significat aliquam perfectionem. Munditia enim nullam perfectionem significat, sed imperfectionem immunditiæ excludit: sicut non peccare, nullam perfectionem sonat: sed imperfectionem peccati excludit. Omnes siquidem beatitudines non solum perfectionem, sed perfectionem summam ponere debent.

Secunda est, cur beatitudo hæc nullam operationem sonat: quum omnis beatitudo secundum operationem aliquam attendatur. Nam neque munditia, neque cor operationem significat: ut patet.

Ad primam quæstionem dicitur quod licet munditia simpliciter & absolutè non significet perfectionem, munditia tamen tale subiectum afficiens magnam ponit perfectionem: sicut non peccare absolutè nullam perfectionem ponit: sed non peccare positum in utente libero arbitrio, magnam perfectionem ponit, maxima siquidem perfectio est quod homo utatur libero arbitrio sine peccato. Ita in proposito licet munditia sonet negationem immunditiæ, ac per hoc nullam perfectionem significet: munditia tamen afficiens cor magnam perfectionem ponit: quam Dauid petebat: Cor mundum, inquit, crea in me Deus.

Ad secundam verò responderetur dupliciter. Primo, quod operatio potest significari dupliciter: Vel in seipsa: ut dictum est, beati qui lugent: Vel in sua radice: & sic significatur in proposito viuere in suo

V u 3

naturali

Tentaculum quartum

naturali ac coæuo principio, quod est cor, hoc est in-
tentior pars nostra: iuxta illud Matth. xv. De corde
exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fur-
ta, &c. Et dicuntur beati mundo corde, habentes prin-
cipium operum suorum mundum: quoniam non po-
test arbor bona malos fructus facere. Secundò dici-
tur quod cor pro quanto est naturale principium sem-
per in actu, non solum significat illam rem quæ est
principium, sed etiam operationem: quia significat prin-
cipium vitæ in actu, sicut ædificans significat eum qui
actu ædificat. Et secundum hoc beatitudo ista signifi-
cat operationem in seipsa: quoniam significat beatos
qui mundè viuunt ab interno principio. Totaliter si-
quidem mundam vitam ducere non permittit peregrina-
tio præsens, quoniã nonnullo saltem puluere gres-
sus humani inquinatur. Et propterea Dominus mû-
dam vitam in hoc mundo ex parte cordis designauit
dicens, Beati mundo corde. Et quamuis hæc vita ex
mundo corde non sit totaliter (vt dictum est) mun-
da, tantæ tamen excellentiæ est vt reddat homines
plus quam perfectos. Si enim apud Iacobum Apo-
stolum, si quis in verbo non offendit, perfectus est:
quantò plusquam perfectus est qui corde non offen-
dit? Erudierat tam bene Iob filios suos, vt securus de
mundis eorum operibus, ac de munda lingua, veritus
ne fortè peccassent in cordibus suis: offerebat holo-
causta per singulos. Iob. i. & Prouerb. xx, Sapiens cla-
mat: Quis potest dicere, Mundum est cor meum, pu-
rus sum à peccato? Meritò ergo beati sunt mundo
corde qui summam munditiam obtinentes, vitam
mundam ex corde mundo ducunt.

Iscis promittitur in præmium videre Deum, duplici
ratione. Primò, vt præsentis vitæ respondeat vita
æterna: tanquam qui hic talem vitam duxerit scilicet
mundam, mereatur transire ad vitam æternam quæ
cons

De Beatitudinibus.

consistit in visione Dei: iuxta illud, Hæc est vita æterna: ut cognoscant te verum Deum. Secundò ut discamus præparationem humanæ mentis ad videndum Deum, non consistere in perficiendo partem speculatiuam (ut philosophi tradunt, ponentes sapientes maximè appropinquare Deo) sed in perfectione partis affectiuæ quæ cor vocatur: ita quòd ex hoc quòd non doctis & sapientibus, sed mundis corde promittitur visio Dei: & scimus viam, præparationem ac meritum perueniendi ad videndum Deum, consistere non in scientia & sapientia, sed in carnis mundicia, scimus consequenter quòd communis est præparatio viæque ista omnibus hominibus, quantumcunque idiotis & ineruditis: quoniam mundiciam cordis minima vetula habere potest. Hæc de sexta beatitudine.

Circa septimam beatitudinem (Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur) vide primò gradus perfectorum secundum pacem. In primo siquidè gradu sunt qui in seipsis pacem habent, hoc est tranquillitatem ordinis: ita ut lex carnis non repugnet legi mentis: sed ita spiritus imperat carni, ut totus homo inhæreat cum tranquillitate Deo. De istis scriptum est: Pax multa diligentibus legem tuam. In secundo verò gradu sunt, qui etiam cum omnibus hominibus pacem habent, iuxta Apostoli mandatum: Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. In supremo autem gradu sunt quibus non sufficit quòd in seipsis & cum aliis sint pacati: sed student ad faciendam pacem: unde & pacifici vocantur. Faciunt autem pacem, non hanc vel illam, neque omnem pacem (quum scriptum sit. Non veni pacem mittere in terram, sed gladium) sed faciunt pacem absolutè, hoc est cœlestem seu diuinam quam Saluator sibi

Tentaculum quartum

proprium dixit, Pacem, inquit, meam do vobis quae inimicitiam tollit inter hominem & Deum: quae cunctis in homine repugnantibus tranquillitati coelesti contrariatur. Et rursus faciunt pacem non inter hos & illos sed simpliciter inter omnes, etiam pacis inimicos: iuxta illud, Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus. Et propterea dicitur absolute, Beati pacifici.

Hanc perfectionis beatitudinem insinuavit Saluator in Apostolis, mandans illis ut pacem secum ferant in quamcunque domum intrantes: & dicant non solo verbo, sed studio efficiendi Deo cooperante, Pax huic domini. Unde & Matt. x. dicitur. Et si quidem domus illa fuerit digna, veniet pax vestra super eam.

Quantae autem eminentiae sit pacificatio, ex eo perpendi potest: quod pax tranquillitas ordinis est: ac per hoc pacem facere, est tranquillitatem ordinis efficere. Et si his adiungas, quod ordo summum bonum intrinsecum uniuersi est, consequens erit ut pacem facere, sit efficere perfectionem summi boni, ac per hoc supremum locum teneat inter opera gubernationis. Assimilat igitur maxime Deo hominem pacificatio: & in excelsa valde loco constituit. Unde & in Psal. altitudini montium spiritualium haec perfectio tribuitur. Suscipiant, inquit, montes pacem populo. Et merito in supremo actionum beatarum in hac vita hic dicitur, Beati pacifici.

Et his iure referuatur in praemium, quoniam filii Dei vocabuntur. Simillimi quippe Deo eius filii sunt, utpote ex Deo nati & diuinae facti consortes naturae. Signanter autem dicit, vocabuntur: & non dicit, erunt. Tum quia in praesentiam sunt filii Dei: & non expectant quod fiant, sed quod manifestentur: iuxta illud i. Ioan. ii. Et nunc sumus filii Dei, & nondum apparuit quid erimus. Dicendo ergo, quoniam filii Dei vocabuntur, promittitur quod manifestabuntur filii Dei.

De Beatitudinibus.

Dei. Tum quia inter homines multi sunt filii, qui non tractantur ut filii, sed quasi extranei aut serui aut mercenarii habentur. Et propterea pacificis qui iusti filii Dei sunt, promittitur: quod habendi sunt in caelesti patria ut filii: dum promittitur quod filii Dei vocabuntur: quando quidem vocatio consona est ad id quod vocatur. Hæc de septima beatitudine.

Circa octauam autem beatitudinē. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiā, quoniam ipsorum est regnum cœlorum, duplex statim occurrit quæstio. Prima, an sit sermo de iis qui quomodolibet patiuntur, id est opprimuntur, vexantur, affliguntur, &c. propter iustitiam, an de iis qui voluntariē patiuntur propter iustitiam? Nam si primo modo intelligeretur: sequeretur hoc absurdum, quod quicumque quantumcunque iniuri & impatienter affligerentur propter iustitiam, essent beati. Si verò secundo modo intelligitur: sequeretur quod aliquis pateretur iniustitiā volens, quod à philosophis reputatur impossibile. Et patet sequela: quia ex eo quod patitur propter iustitiam, patitur iniustum: & ex eo quod voluntariē, patitur volens. Altera quæstio est, quomodo sumitur hic iustitia: in sua scilicet communitate, an restringatur. Nam si iustitia secundum suam communitatem sumitur, non relinquitur locus nonæ beatitudini: quoniam sub iustitia, comprehenditur etiam illa. Si verò restringitur, oportet aut voluntariē restringere, aut rationem restrictionis assignare: quoniam in litera nulla restrictionis nota ponitur.

Ad primam quæstionem dicitur, quod proculdubio hic est sermo de pati non simpliciter & absolute (quoniam pati nullum bonum est) sed de pati virtuosè, hoc est patienter & ex charitate: quod est pati voluntariē, saltem faciendo de necessitate virtutem. Nec ex hoc sequitur quod aliquis patiatur iniu-

V u 5

stura

Tentaculum quartum

stum volens ipsum iniustum, quamuis patiatu-
rens ipsum pati. Vir enim bonus non vult iniustum
quod sibi inferatur, sed vult illatum sibi sustinere.

AD secundam quaestionem dicitur, quod hic est
sermo de iustitia generaliter quidem sumpta, vt
tamen distinguitur à mysterio verbi incarnati. Et
quod ratio restringendi iustitiam, imò restrictum
ipsum videtur ex litera ex hoc ipso quod apponitur
nova beatitudo circa mysterium verbi incarnati: ip-
sa nanque distinctio harum duarum beatitudinum
cogit fateri earum diuersitatem, ac per hoc iustitiam
in octaua sumi pro iustitia absolutè, secluso incarna-
tionis mysterio. Et videtur directè iustitia considera-
ri absolutè, in ordine ad Deum etiam si mysterium
incarnationis non esset. Quocirca illi in octaua lo-
cantur beatitudinè, qui tantæ perfectionis sunt vt
pro quocunque virtutis actu eligant tolerare quas-
cunque eis illatas passiones: siue ille actus virtutis sit
secundum legem diuinam, siue naturalem, siue cano-
nicam &c. Iuxta hanc enim beatitudinem Machabai
vt non comederent carnes porcinas contra diuinam
legem. Ioannes Baptista ne omitteret correctionem
Herodis. Thomas Canthuariensis pro libertate Ec-
clesiastica, beati fuerunt: nullus enim horum passus
est propter Christum propriè loquendo, sed propter
iustitiam, in fide tamen Christi, sine qua nunquam
fuit salus. Et quia contingit dupliciter pati persecutio-
nem propter iustitiam (vel ita quod & passio sit pro-
pter iustitiam, & persecutio tendat contra iustitiam:
vt in exemplis allatis inuenitur, vel quod passio qui-
dem sit propter iustitiam: persecutio autem non ten-
dat contra iustitiam: quamuis materialiter sit iniu-
sta: vt contingit iis qui à superioribus credentibus iu-
stè se facere affliguntur: vt de multis sanctis legitur
inter religiosos versatis) scito textum principaliter de
primo

De Beatitudinibus.

Primo modo patientibus propter iustitiam ita intelligi, ut qui secundo modo patientur propter iustitiam non excludantur à numero beatorum qui patiuntur persecutionem propter iustitiam.

In hac vita amplexus est pari propter Deum, iustum est ut in futura vita sublimetur in agere, & qui hic non renuit aliis subici, sublimetur ut aliis præsit: quæ in Regno coelorum includuntur, regnantes enim & præcellunt & imperant. Sed non caret quaestione, cur in octava hac beatitudine repetitur præmium primæ beatitudinis, & non est appositum octavum præmium? Ad quod responderetur, duplici ratione hoc factum esse. Primò, ut quia duo ordines beatitudinum ponuntur (scilicet primus penes agere, & secundus penes pati) factum est ut prima utriusque ordinis velut basis & fundamentum, respiceret præmium, quod inter præmia est velut basis & fundamentum, scilicet regnum coelorum. Secundò, ut neque agens patienti, neque patiens agenti præferatur, sed cōfessores martyribus, & martyres confessoribus æquales in essentiali gaudio monstrarentur.

Circa nonam beatitudinem (Beati estis qui maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersus vos mentientes propter me: gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis) multa occurrunt quaerenda. Primò, cur cæteris beatitudinibus descriptis in tertia persona, hæc describitur in secunda persona, dicendo, beati estis. Secundò, cur multiplicentur in hac beatitudine tot vexationū genera, scilicet maledictionis, persecutionis, &c. Tertio, cur huic beatitudini soli adiungitur, gaudete & exultate. Quarto, cur præmium huius beatitudinis solius describitur sub ratione mercedis. Quintò, cur in hac sola beatitudine

inde

Tentaculum quartum

indeterminatè ponitur præmiu, non enim determinatur aliquid certum pro præmio, sicut in aliis beatitudinibus (puta regnum coeloru, possidere terram, &c.) sed indeterminatè dicitur: merces vestra copiosa est in coelis.

AD euidentiã horum aduertendum est hanc novam beatitudinẽ consistere in patiendo ob confessionem verbi incarnati. Singularissima siquidem tanti mysterii novitas specialem habet difficultatem in nostra confessione: & propterea specialis perfectio posita est in persistendo patienter & tolerando varias tribulationes ob huiusmodi cõfessionem. Quocirca beatitudo hæc licet conveniat cum præcedente in hoc quod utraque cõsistit in pati propter bonum: differunt tamen in hoc quod illa habet causam quasi naturalem patienter tolerandi iniurias (quoniam virtuosorum est imperturbatum persistere, & immobilem in iniuriis) ista verò causam habet omnino supernaturalem: quandoquidẽ fateri vnum & eundem hominem Deumque verum esse, &c. omnem excedit facultatem intellectus: & propterea beatitudo hæc tam dissimiliter ab aliis descripta est: noviter siquidem inserta generi humano tam supernaturalis perfectio, decuit vt multis quasi privilegiis decoraretur. Vnde ad primum quæsitum dicitur, quod ideo in secunda persona descripta est hæc beatitudo: quia nova perfectio hæc est inchoans in ipsis Christi discipulis, reliquæ autem tanquam communes & antiquæ, quæ prius erant, in tertia persona descriptæ sunt.

Ad secundum verò quæsitum dicitur, quod multiplicatio vexationum ad hoc spectat, quod Christus in Christianis & corde & ore & opere refutandus esset. habet enim Christi persecutores in corde Christum odio, & ore blasphemant, & tormentis persequuntur. Non sic autem contingit in octava beatitudi-
ne;

De Beatitudinibus.

dine: quoniam etsi propter iustitiam aliqui vexantur, iustitia tamen communiter & corde amatur, & ore laudatur: & illimet qui iniuste vexati sunt, laudabiliter recensentur inter virtuosos. Nos autem predicantes Christum crucifixum, quia Iudæis est scandalum, & gentibus stultitia: & apud sapientes huius mundi superstitio, omne genus mali insequitur, dum & odio habemur (quod secundum antiquam translationem hæc litera primo loco ponit, dicens: Beati estis quum oderint vos. vbi nunc legitur, quum maledixerint vobis) & facto persequantur vos, & verbo dicunt omne malum aduersus vos propter Christum. Omne igitur genus mali explicatur in hac beatitudine: quoniam totum imminet patiendum ob Christi confessionem, quod communiter in aliis patiendi causis non est. Et scito quod contextui & materiae consonat antiqua translatio, scilicet, quum vos oderint homines. Tum quia sic explicatur omnis gradus persecutionis, scilicet corde, ore, & opere. Tum quia sic nobis ponitur persecutio oris: vt in noua sit translatione: dum primò dicitur, maledixerint, & secundò, dixerint omne malum, vnde corrupta videtur hæc translatio.

Ad tertium quæsitum dicitur, quod huic beatitudini annectitur gaudium & exultatio duplici ratione. Primò, vt quemadmodum explicite commemorantur in ea tot mala, ita accumulentur bona, iuxta illud, Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ latificauerunt animam meam. Secundò, ad monstrandum abundantiam gratiæ spiritus sancti, quæ conferenda erat sanctis martyribus noui testamēti: iuxta illud Ioan. vii. Nondum erat spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Quia ergo confessores Christi non solum virtutē patiendi, sed gaudēdi & exultādi in tribulationibus

bus

ientaculum quartum

bus accepturi erant, ideo perfectis patientibus propter Christum dicitur, Gaudere & exultate. Quod implese Apostolos ex eo patet, quod ibant gaudentes à conspectu consilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Implese quoque sanctos martyres ex gestis eorū patet. Vnde Laurentius inquit, Gaudeo planē, quia hostia Christi effici merui &c. Ad quartum quæsitum dicitur, quod ratio mercedis ad excellentiam pertinet patientium propter Christum: quia etsi non sunt condignæ secundum se passiones huius temporis ad futuram gloriam, ex eo tamen quod Christi confessores Christi membra sunt, & ut caput suum tueantur, libenter patiuntur ius sibi vendicant futuræ gloriæ tanquā mercedis debitæ pro suis laboribus, vnde & Paulus dicebat, Bonum certamen certavi, cursum consummaui: fidem seruaui: in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. In reliquis itaq; beatitudinibus nulla facta est mentio de mercede, sed hoc vltimæ beatitudini reseruatum est: quia in aliis nulla facta est mentio de Christo, cui in suis membris iure debetur æterna gloria: sed in hac sola. Ad quintum quæsitum dicitur, quod indeterminatio mercedis ad immensitatem spectat præmii: ex hoc enim quod indeterminate relinquitur copiosa merces, insinuat præmii: & hoc ad commendationem huius beatitudinis præ cæteris spectat. Et merito: quoniam si iuxta testimoniū Saluatoris maiorem charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis: nemo maiorem habet perfectionē, quàm qui pro Christo amico suo animā suam ponit, quod ad hanc spectare beatitudinem constat. Postquàm igitur octo beatorum genera in hac vita Saluator descriperat, ad suos dirigens sermonem discipulos, nonum beatitudinis genus

in

De Beatitudinibus.

in ipsis inchoandum hac nona beatitudine describitur simulq; monstravit ad felicitatem esse ipsos euectos, eo ipso quod ad cognitionem & confessionem ipsius Christi asciti sunt, ut penetrarent beatos se esse in utraque sorte, scilicet & quā bona à Christo acciperent, & quā mala propter Christum paterentur.

Quantæ autem excellentiæ sit beatitudo hæc non solum ex allato Domini testimonio patet, sed ex eo quod principes Christianæ religionis (sancti martyres scilicet) in ea locati sunt.

Superest nunc ut ad tres reseruatæ in fine huius tractatus quæstiones soluendas respondeatur. Ad primam igitur in principio huius tractatus propositam quinto loco (an scilicet beatitudines istæ gradatim enumerentur) respondetur affirmatiuè: ita quod gradatim enumerentur & secundum merita, & secundum præmia: semper nanque ascenditur utrobique.

Et quidem quod merita semper ascendant, declaratur summarie dupliciter. Primò, ex parte materialit. Nam supra exteriora bona quæ sunt materia patriæ beatitudinis, sunt vindicabilia quæ sunt materia secundæ: & supra vindicabilia, delectabilia quæ sunt materia tertiæ: & supra hæc sunt debita cuiilibet, quæ spectant ad quartam: & supra hæc gratuita, quæ sunt quintæ: supra quæ est immunditia omnis, quam tollit sexta: supra quæ est perturbatio, quam tollit septima: & super hæc persecutiones, quas superat octaua: & supra omnes est omne persecutionum genus contra Christum, quæ superantur in nona. Secundò, ex parte interioris dispositionis animi. Nā etsi bene dispositus est qui nouit seipsum, & externa bona despicit, iuxta primam beatitudinem: melius tamen dispositus est qui etiam quum despicitur & paruifit, vincit in bono malum, & hoc melior est, qui undique se in miseris
circum-

circum-

Lentaculum quartum

circumspiciens, lugeat hanc peregrinationem, & hunc præstet cui proprium non sufficit bonum, sed cuique debitum sit: huncque excellit, qui non solum debita cuique, sed gratuita ut subleuentur appetit & efficit: qui autem ad vniuersam vitæ mundiciam ascendit, altior est: & hunc superat, cui non sufficiunt munda sed studet ad tranquillitatem ordinis efficiendam, super hos quoque omnes merito locatur qui propter hæc patitur, & vincit persecutiones: sed in supremo iure ponitur, qui incarnati verbi luce perfusus, pro illo omnia patiendo superat. Si verò ad præmia spectetur, primum præmium inuenitur, quod beatorum est regnum cælorum: sed quia nostrum potest esse aliquid quod non possidemus, secundo ponitur possessio eiusdem: & quia multa possidemus cum tristitia, tertio ponitur consolatio, & quia consolati quandoque non vsque ad satietatem consolamur, ideo quarto saturitas ponitur: ita quod ponitur regnum cælorum nostrum possessum, consolati vsque ad satietatem: & quoniam satiati regno defectiuu remanemus: quinto securitas à periculis omnium defectiuarum nostrarum conditionum per misericordiæ consecutionem ponitur, & quoniam parum est corrigere, nisi conuersatio cum rege habeatur: ideo sexto ponitur visio Dei, & quoniam videre Regem etiam seruatoribus conceditur: dignitas filialis superadditur septimo loco, vbi beati regnent consolati, satiati, securi, videntes Deum ut filii Dei: his autem præstat regnum cælorum duplici iure debitum, scilicet merito actionis, & merito passionis, quod octauo loco ponitur: & omnia demum excellit merces immensa, quæ ob sui infinitatem non specificatur, quæ nono loco ponitur.

AD duas reliquas quæstiones in præmio primæ beatitudinis propositas (scilicet cur in beatitudine prima

De Beatitudinibus.

ne prima & octava ac nona proponitur præmium per verbum præsentis temporis, in aliis verò per verbum futurum) & rursus cur in illis tribus per verbum substantiuum, in aliis verò per verba adiectiua respondetur quod differentia præsentis & futuri temporis monstrat aliquid præmii esse præsens in hac vita, & aliquid in futura reseruari vita. Differentia autem verbi substantiui & adiectiui monstrat differentiam inter substantiuum ius æternæ felicitatis, & ipsam æternam felicitatem in executione ita quod ex hoc quod verbo substantiuo præsentis temporis scilicet est, definitur præmium æternum, significatur quod in præsentis vita beati habent substantiuum ius æterni præmii. Et verè sic est: quoniam (vt Ioannes testatur) iam sumus filii Dei: quod si filii & hæredes: vt Paulus inquit. Et quamuis quanto tempore hæres paruius est, nihil differt à seruo: est tamen Dominus omnium. Quia igitur in præsentis vita adhuc positorum beatorum verè est regnum cælorum: ideo præsentis temporis verbo substantiuo dicitur, Quoniam ipsorum est regnum cælorum. Quia autem executione possessorii & fructus in alia seruantur vita, ideo verba futuri temporis adiectiua idem præmium describitur. Et quia substantiuum ius æterni præmii vnum est & commune omnibus beatis, ideo in prima beatitudine vtriusque ordinis agentium, & in prima ordinis patientium, ponitur huiusmodi substantiuum præsens, in reliquis autem ordinibus agentium multiplicitas fructuum qui executione percipiuntur, explicatur.

Nona autem beatitudo multipliciter priuilegiata etiam hoc habet. Tum quia licet secunda sit in numero patientium, caput tamen constituit nouum patienti: quoniam sicut verbum incarnatum passum, instaurat omnia, ita passio pro Christo instauratiu

Ientaculum quartum

est passionum, & propterea tanquam prima habet
verbum substantiuum præsentis. Tum & melius, ad
denotandum quòd sola hæc beatitudo ex propria
ratione habet præsentiam præmii cœlestis statim:
nam cæteræ beatitudines nihil habent in se vnde sta-
tim ponant beatos in cœlesti patria: quia non clau-
dunt in se Christum mortuum, qui aperuit cœlos
(vnde Ioannes Baptista & alii priores quamuis bea-
ti: hic non tamen cœlos statim ingressi sunt) non
autem beatitudo Christum mortuum in seipsa con-
tinet. Propter quod in futuro Saluator ponit in illa
vexationes, dicens, quum oderint, persecuti fuerint, &
dixerint omnè malum: tanquam designans tempus
post suam mortem ac resurrectionem, & propterea
sola nona beatitudo statim hinc transfert in cœlos
ex propria ratione. Et ad hoc designandum priuile-
gium, proposuit Saluator illius præmium per ver-
bum substantiuum præsentis temporis: tanquam
diceret, quod vos propter me patiētes nō expectaturi
estis, sed iam habetis mercedem copiosam statim vt
hinc migratis, præsentem. Et hæc de Euangeli-

cis beatitudinibus. In monasterio sancti
Martini de sacro monte Pannoniæ,
dominica quinquagesimæ, An-
no Domini. M. D.

XXIII.

QVIN-